

VERSLAG VIERDE ADA-BIJEENKOMST 3 NOVEMBER 2022

SUCCESSVOLLE DORPSVOORZIENINGEN

‘Dorpsprojecten kennen geen blauwdruk, maar de processtappen zijn vaak wel hetzelfde.’

Bijna honderd geslaagde Groningse dorpsinitiatieven zijn de afgelopen jaren verzameld op de website [Actieve Dorpen Aanpak](#). Maar wat maakt het ene dorpsinitiatief uiterst succesvol terwijl het andere maar niet van de grond komt? Ligt het aan het draagvlak in het dorp? Of is het de samenwerking met de gemeente, provincie en andere ondersteuners? Dat waren vragen die centraal stond op de vierde – en laatste – bijeenkomst in de serie ADA-themabijeenkomsten, gehouden in het gloednieuwe Klokhoes: het dorpshuis van Zandeweer.

Dorpswinkel Sauwerd: zichtbaar blijven en draagvlak vinden

De avond trapte af met het verhaal van de dorpswinkel van Sauwerd. Nadat de eigenaar van de dorpsuper het in 2016 voor gezien had gehouden, kwamen inwoners en de vereniging Dorpsbelangen in het geweer, want een dorp zonder winkel was een enorme aderlating. Initiatiefnemers besloten een campagne te starten om de winkel te behouden, en ondersteunden dit met een uitgebreide handtekeningenactie, vertelde bestuurslid Irma Scheepstra, die van het begin af aan was betrokken bij het initiatief.

Als proef werd die zomer de winkel opengehouden met steun van vrijwilligers en een tijdelijke broodboetiek. De proef bleek succesvol en men besloot een plan te maken voor een heuse Dorpswinkel, zo vertelde Scheepstra. Er werd een coöperatie opgericht (Dorpencoöperatie Reitdiepdal) waarvan dorps- en streekgenoten lid konden worden en daar deed zeker zeventig procent van de inwoners van Sauwerd, Adorp en beide Wetsinges

aan mee – meer dan 400 in getal. Aanmoedigingssubsidies van provincie, de NAM en de gemeente zorgden voor een financiële bodem onder de plannen.

Op 1 september 2017 werd de dorpswinkel feestelijk geopend. Zes jaar later bestaat deze nog steeds en heeft zich inmiddels gesetteld, vertelde Scheepstra enthousiast. De winkel is ook veel meer dan een dorpsupermarkt: het pand herbergt een postagentschap, een ruilbibliotheek, een koffiehoek, een dorpskantoor en zelfs een plantenwinkel. Soms worden er dorpsmaaltijden gegeten. Inmiddels wordt een omzet van meer dan 7 euroton gehaald en weten de dorpingen de winkel goed te vinden. ‘Ook dankzij covid’, zo vertelde Scheepmaker, ‘Want toen bleek het wel heel handig om nog een winkel in het dorp te hebben die open was.’

De winkel wordt gerund door betaalde krachten (2 fte) en een groot aantal vrijwilligers. Ondanks de successen blijft het voortdurend zoeken naar de juiste balans, vertelde Scheepstra. ‘Een koelwand moest vorige zomer bijvoorbeeld vervangen worden en daardoor dreigden we kopje onder te gaan, maar gelukkig kwam er net op tijd een oplossing voor. En nu zitten we weer met de hoge energieprijzen.’

Gevraagd naar de succesfactoren van de Dorpswinkel Sauwerd, zei Scheepstra dat je vooral zichtbaar moet blijven. Vandaar dat de winkel ook openbleef in de zomer van 2016, met brood van bakker Hoekstra uit Bedum. ‘Is zo’n voorziening weg, dan is het heel moeilijk om mensen terug te krijgen.’

Een andere belangrijke factor is volgens haar draagvlak. Voor het dorp, van het dorp, door het dorp. Vandaar de coöperatievorm, het lidmaatschap en de uitgebreide communicatie naar de dorpsbewoners van de drie dorpen. ‘En je hebt startsubsidie nodig: een financieel duwtje in de rug, waardoor anderen ook over de brug komen en je daadwerkelijk kunt beginnen.’

Ook in Holwierde – een dorp met zo’n 1000 inwoners – stond de supermarkt in 2013 op omvallen. Dorpsbewoners en de vereniging Dorpsbelangen besloten toen – net als in Sauwerd zou gebeuren, een paar jaar later – in het geweer te komen, nadat ook supermarkt/zorgformule Superrrr niet levensvatbaar was gebleken, zo vertelde de voorzitter van de Brede Werkgroep, Johan van Omme.

Wat nu? Een zogenaamde ‘brede werkgroep’ werd geformeerd, waarin niet alleen Dorpsbelangen De Drie Maren zitting nam, maar ook de basisschool OBS Hiliglo, Buurtzorg, de apotheekhoudende huisarts en zorginstelling ‘s Heeren Loo. Deze besloot zijn doel te verleggen: niet langer was het behoud van de supermarkt het belangrijkste doel, maar er werd veel breder gekeken. ‘We wilden ook andere belangrijke voorzieningen voor Holwierde behouden.’ Een nieuw doel werd geformuleerd: de apotheekhoudende huisarts behouden, een goed onderdak te verschaffen en van daaruit proberen een gezondheidscentrum te realiseren. ‘Je moet nu eenmaal roeien met de riemen die je hebt’, zei Van Omme. ‘En soms moet je het toeval omarmen.’

Met vereende krachten, sponsors, leningen en subsidies werd het voormalige supermarktpand aangekocht door Stichting Dorpshuis de Heekt en omgebouwd tot een modern gezondheidscentrum, waar niet alleen de apotheekhoudende huisarts Dr. S. Patandin haar domicilie koos, maar ook een fysiotherapeut uit het naburige Appingedam

kon worden aangetrokken, evenals een diëtiste. ‘En we zijn nog bezig met enkele andere partijen’, vertelde Van Omme. De feestelijke opening van het pand zal waarschijnlijk in het voorjaar van 2023 plaatsvinden. Een supermarkt ging verloren voor Holwierde, maar een gezondheidscentrum kwam ervoor in de plaats.

Niet alleen de flexibiliteit van de Brede Werkgroep stond aan de wieg van dit succes, zo benadrukte Van Omme, ook de breedheid zelf was van belang. ‘In je eentje kom je niet zo ver, je moet zoveel mogelijk partijen proberen bij zo’n initiatief te betrekken.’ En je kunt heel veel inspiratie opdoen bij projecten elders – de Brede Werkgroep was ook enkele malen bij de Dorpswinkel van Sauwerd geweest – maar wat in het ene dorp wel lukt, lukt in het andere soms niet. ‘Er zijn geen blauwdrukken voor succesvolle dorpsprojecten. Elk dorp doet het anders.’

Landgoed DeCamping: bevlogenheid leidt tot unieke plek

Dat een dorpsproject niet zomaar een blauwdruk volgt, en soms heel erg afhangt van het toeval, is goed te zien aan het verhaal van Landgoed DeCamping in 't Zandt. Initiatiefnemer Drewes Wildeman zag met lede ogen aan hoe in 2017 de voetbalvereniging werd opgeheven en het complex – veld, kantine, kleedhokjes – leeg kwam te staan. ‘Ik dacht: hier moeten we geen aardappelen, bieten of uien verbouwen, dit kan iets veel mooiers worden.’ Hij bedacht zich niet, belde een aantal bekenden en vrienden – waaronder de plaatselijke wethouder–

en bedacht het concept voor Landgoed DeCamping, samen met vriend Dick Lukkien. 'Dit moest niet alleen een camping worden, maar ook een levendige opvangplek voor dorpsgenoten en mensen van buiten. Een sociaal dorpsbedrijf.'

Het moest een plek worden om te socialiseren en te integreren, vertelde Wildeman. 'Een plek waar mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt zich thuis voelen en zich verder kunnen ontwikkelen. Maar ook een plek waar mensen weer kunnen opkrabbelen en ontzorgd worden. Als je een beetje beter weggaat dan je gekomen bent, is onze missie volbracht. Wie graag met zijn handen werkt kan aan de slag in de werkplaats. Mensen met groene vingers kunnen de velden onderhouden en misschien wel een gedeelte van het bos hierachter.'

Om dat allemaal voor elkaar te krijgen werkt Wildeman samen met diverse instanties zoals het Noorderpoortcollege, bureau Halt, Werkplein Fivelingo en de gemeente. Nieuwe plannen zijn er ook: voor een grote waterbuffer met natuurbad en kanogelegenheid in het terrein achter de camping. Daar zou ook watereducatie kunnen plaatsvinden: allerhande waterwerken in de geest van Johan van Veen, 'vader van de deltawerken' die iets verderop in Uithuizermeeden werd geboren. 'Daar hebben sommige opleidingen veel belangstelling voor.'

Gunfactor

Wildeman realiseert zich terdege dat deze plannen en initiatieven heel erg met zijn persoonlijkheid te maken hebben. Maar soms heb je dat nodig om iets van de grond te krijgen: een enthousiast persoon die zich met hart en ziel voor een initiatief inzet en blijft inzetten. 'Onderschat de gunfactor niet', zei Tijmen Hordijk, die vanuit zijn werk met verschillende dorps- en wijkprojecten te maken heeft gehad, onder andere via zijn eigen Buro Kiek en Wijkmakers. 'Sommige mensen gun je gewoon hun initiatief', zei Hordijk. 'Daar kun je van alles van vinden, maar het gebeurt wel.'

Wel vertelde hij dat je bij al deze initiatieven vaak externe, professionele ondersteuning nodig hebt, om de zaak in goede banen te leiden. Zo was hij ook betrokken bij de totstandkoming van het Gezondheidscentrum Holwierde. 'Het maken van gedegen plannen en het vinden van de goede financieringsbronnen is een vak apart. Dat kun je vaak niet voor elkaar krijgen als goedwillende initiatiefnemers.'

Vanuit zijn werk ziet Hordijk veel initiatieven voorbij komen. En hoewel je veel succesfactoren kunt aanwijzen – ook bij de drie aanwezige initiatieven – is het moeilijk deze te veralgemeniseren. 'Je hebt inderdaad geen blauwdruk. Maar je ziet wel overal dezelfde

stappen en fases. Daarin kun je wel van elkaar leren. Vandaar dat zo'n initiatief als de Actieve Dorpen Aanpak zo belangrijk is.'

Soms kun je het ook omdraaien, vertelde Hordijk: als er elementen ontbreken in het initiatief, is de kans groot dat het niet slaagt. Bijvoorbeeld als je geen netwerk om je heen hebt en niet weet hoe deuren open gaan bij instanties en gemeentes. Of als je niet goed begrijpt waar de belangen van bewoners precies liggen. Ook is het vaak nodig dat er een urgentie is: iets verdwijnt in een dorp. 'Maak daar gebruik van.'

En wat misschien wel het belangrijkste is: heb geen haast. 'Dit soort dorpsinitiatieven neemt vaak veel tijd in beslag. Tijd en materiaal. Je krijgt het niet kado, dus je hebt uithoudingsvermogen en perspectief nodig. Blijf er energie en enthousiasme instoppen.'

Terugkijkend concludeerde debatleider Annemarieke Aarts dat veel initiatiefnemers elkaar goed weten te vinden. Ze blijken allemaal bereid om hard te werken aan het verfraaien en verbeteren van hun eigen woon- en leefomgeving. 'Energie en drive genoeg.' Maar het zou soms sneller, soepeler en gemakkelijker mogen gaan. Kennis van de regels en mogelijkheden helpt daarbij, maar is meestal niet genoeg. Grootste vraag bij het aanwezige publiek: hoe krijg je 'de koppen' bij elkaar bij zo'n dorpsinitiatief en hoe kunnen de verschillende partijen weten wat er speelt en wie er aan zet is?

Daarvoor werd telkens weer naar de Actieve Dorpen-aanpak verwezen. Dorpsprojecten kennen geen blauwdruk, maar de processtappen zijn vaak wel hetzelfde. En die zijn voor alle doelgroepen – initiatiefnemers, dorpsbelangenverenigingen, gemeenteambtenaren – ondergebracht in het stappenplan van ADA. Vandaar de uitnodiging aan de zaal: zorg dat je ADA blijft aanvullen en verbeteren, opdat we met z'n allen elkaar blijven stimuleren en de weg wijzen.

IDEE VOOR EEN DORPSPROJECT?

ADA wijst je de weg!

WWW.GRONINGERDORPEN.NL/ADA